

ОБЛАГАНЕ НА ДОХОДИТЕ ОТ ДИВИДЕНТИ СЪГЛАСНО СКЛЮЧЕНИТЕ ОТ БЪЛГАРИЯ СПОГОДБИ ЗА ИЗБЯГВАНЕ НА ДВОЙНО ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ

Анелия Татарова

Адвокат по данъчно право

Адвокатска кантора „Татарова”

Ключови

думи:

Дивидент

Данък при
източника

СИДДО

Резюме

Целта на настоящата статия е да даде практически насоки на чуждестранни инвеститори, които се интересуват от дългосрочно придобиване на дружествени дялове в български дружества или обратното¹. Статията обобщава третирането на доходите от дивиденди, уредено в прилаганите от България спогодби за избягване на двойното данъчно облагане (СИДДО) по следните критерии: географско разположение; разпределяне на данъчното облагане между държавата на местното лице и държавата на източника и изискването за „действителен получател на дохода”.

I. Общи правила за облагане с данък при източника на доходи от дивиденди в България

Според българското законодателство доходите от дивиденди, изплащани от местни лица към чуждестранни физически или юридически лица, подлежат на облагане с данък при източника (ДИ). Данъчнозадълженото лице за целите на облагане с ДИ е получателят на дохода.

Общата ставка на ДИ върху доход от дивиденди е 5% и е една от най-ниските общи ставки на ДИ в Европейския съюз (ЕС). Данъчната основа на ДИ е brutната сума на дължимия доход от дивиденди.

Задължение на българския платец, т.е. дружеството, разпределящо дивидента, е да удържи, плати и декларира ДИ върху доходите от дивиденди.

II. Изгоди, произтичащи от членството на България в ЕС

Като държава-членка на ЕС България е имплементирала относимите общностни правила за освобождаване от ДИ върху доходите от дивиденди в

¹ За анализ на облагането на отчуждаване на акции/дялове по СИДДО, моля, реферирайте към статия *Облагане на печалби от отчуждаване на акции и дялове съгласно мрежата от СИДДО на България*, публикувана в Списание на ИДЕС, бр. 03/2014.

рамките на ЕС. Ставката е намалена до 0%, ако получателят на дохода е юридическо лице, местно за данъчни цели в държава от ЕС или ЕИП. Акционерите и съдружниците могат да се ползват от освобождаването от ДИ без значение от размера на участието си в капитала на българско дружество.

Независимо от горното прилагането на спогодбите с държави-членки на ЕС/ЕИП не бива да се игнорира автоматично от получателите – юридически лица. Възможно е да има случаи, в които получателят на дивидента не отговаря на изискванията за квалифициране като местно лице за данъчни цели по повод доходите от дивиденди.

III. Международно двойно данъчно облагане и данъчни спогодби

Обикновено всички приходи на получателя на дивиденди подлежат на облагане в държавата, в която той е местно лице (държава на местното лице). Тя облага както доходите с източник на нейната територия, така и доходите с източник в чужбина. В същото време държавата, където е установен платещът на дохода от дивиденди (държава на източника), облага дохода от дивиденди с ДИ.

Така международният доход от дивиденди, в общия случай, е обект на облагане и в държавата на източника, и в държавата на местното лице. Тъй като двойното данъчно облагане вреди на международните инвестиции, повечето държави се стремят да намалят ефекта му или да го отстранят изцяло чрез данъчни спогодби.

Към настоящия момент България има 68 действащи спогодби (СИДДО) със страни от Европа (включително всички държави-членки на ЕС), Азия, Северна Америка и Африка.

При договаряне и сключване на данъчна спогодба България като цяло се придържа към модела на данъчната конвенция² на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)³, включително и към член 10 (Дивиденди). България прилага и коментарите към модел-конвенцията на ОИСР, които се реферират от българските органи по приходите и съдилища при тълкуване на СИДДО, въпреки че правната природа на тези коментари е неизяснена в международен аспект.

IV. Анализ на българските СИДДО във връзка с доходите от дивиденди

Българските СИДДО са обобщени по-долу на базата на следните критерии:

- географско разположение на другата договаряща държава;
- разпределение на правото на облагане между държавите; и
- изискването за „действителен получател на дохода“.

Изясняването на дефиницията за дивидент, плащане, място на стопанска дейност и свързани лица не се покриват от настоящата статия.

² Спогодбата на България със САЩ следва модела на САЩ.

³ България не е държава-членка на ОИСР.

1. Географско разположение

Повечето страни, с които България има СИДДО, се намират в Европа (35 от 68). Тук влизат всички държави-членки на ЕС, както и държави, които не са членки, но имат силни политически, икономически и исторически връзки с ЕС, например Швейцария и Норвегия⁴.

България има спогодби с 25 страни от Азия и е една от малкото държави в ЕС, които имат действащи спогодби с голяма част от бившите съветски републики. Това превръща България в атрактивна дестинация за инвеститори от Близкия Изток и Азия (вж. Таблица 1).

Таблица 1. Географско разположение на договарящата държава	
Континент	Страна по спогодбата
Азия	Азербайджан, Бахрейн, Виетнам, Грузия, Израел, Индия, Индонезия, Иран, Йордания, Казахстан, Катар, Китай, Кувейт, Ливан, Монголия, ОАЕ, Русия, Северна Корея, Сингапур, Сирия, Тайланд, Турция, Узбекистан, Южна Корея, Япония
Африка	Алжир, Египет, Зимбабве, Мароко, Южна Африка
Европа	Австрия, Албания, Армения, Беларус, Белгия, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Естония, Ирландия, Испания, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Македония, Малта, Молдова, Норвегия, Полша, Португалия, Румъния ⁵ , Словакия, Словения, Украйна, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Хърватска, Чехия, Швейцария, Швеция, Югославия ⁶
Северна Америка	Канада, САЩ

2. Разпределение на правото на облагане

Целта на СИДДО е да намали общата ставка на ДИ в държавата на източника или да освободи изцяло от облагане в нея.

Тъй като облагане само в държавата на местното лице невинаги е най-добрият начин за противодействие на двойното данъчно облагане, тази мярка е по-скоро изключение в трансграничното данъчно облагане на доходите от дивиденди. Моделът на ОИСР например разпределя облагането на доходите от дивиденди между държавата на получателя и държавата на източника.

⁴ Очаква се да влезе в сила нова спогодба.

⁵ Към момента се водят преговори за подновяването на спогодбата.

⁶ Според информацията, с която разполагаме, спогодбата е приложима за Сърбия и Черна гора.

СИДДО на България могат да бъдат разделени на две категории, в зависимост от това как се разпределят правата на облагане на дохода от дивиденди между двете държави. Едната категория включва спогодбите, уреждащи освобождаване от облагане с ДИ в държавата на източника, а другата предвижда разпределение на данъчното облагане между двете държави.

А. Освобождаване от облагане при източника

а) Общ случай на освобождаване от ДИ

Единствено спогодбата с Катар предвижда облагане само в държавата на местното лице независимо от особеностите на случая и от статута на получателя на дохода от дивидент.

б) Ограничено освобождаване от ДИ

Спогодбите с Австрия, Естония, Кувейт, Литва и Швейцария предвиждат освобождаване от ДИ в държавата на източника, когато получателят е юридическо лице⁷.

Спогодбата с Австрия не предвижда изискване за минимално участие на получателя в капитала, а спогодбите с Естония и Литва – предвиждат 10% дял. СИДДО с Кувейт урежда 25% минимално участие в капитала като изискване за ползването на облекчението, а тази с Швейцария – 10% минимално участие, което да е придобито поне една година преди плащането на дивидента.

Трябва да се отбележи, че всички споменати случаи на освобождаване от ДИ могат да се приложат само ако получателят е действителният получател на дохода от дивидент. Този въпрос е разгледан по-подробно в т. IV, 3 по-долу.

в) Специфични случаи на освобождаване от ДИ

Някои от спогодбите уреждат освобождаването на дохода от дивиденди в държавата на източника в зависимост от статута на получателя:

Критерии за освобождаване⁸	Държави
Получателят е държавата или държавна или общинска институция или орган	Бахрейн, Кувейт, ОАЕ, Сингапур
Получателят е централна банка	Бахрейн, Кувейт, ОАЕ, Швейцария
Получателят е пенсионен фонд	САЩ, Швейцария

⁷ Някои от тези спогодби предвиждат специфични изключения, които трябва да се вземат предвид.

⁸ Таблицата трябва да се разглежда единствено във връзка със спогодбата, която следва да бъде приложена, доколкото критериите за приложение на СИДДО, които представяме, са обобщени. Дадена спогодба може да използва някои от критериите само частично или в различен аспект от посочения.

Б. Разпределяне на правото на облагане между двете държави

Повечето спогодби предвиждат разпределяне на облагането между двете държави. По принцип това е най-разпространеният начин за облагане, тъй като при него и двете договарящи страни запазват правото си да облагат дохода от дивидент, макар и ограничено.

Доколкото в България общата ставка на ДИ върху доход от дивидент е 5 %, нито една спогодба, освен споменатите в точка 2, А по-горе, не би била от помощ за ефективно намаляване на данъчната тежест, когато България е държава на източника на дохода от дивидент.

Въпреки това предоставяме информация за ставките на ДИ и изискванията за минимум участие в капитала, предвидени в спогодбите, които запазват правото на облагане на доходите от дивиденти и в двете държави. Тази информация е полезна главно за българските инвеститори.

а) Спогодби, предвиждащи еднаква данъчна ставка на ДИ

Азербайджан – 8%, Албания – 8%, Алжир – 10%, Бахрейн – 5%, Беларус – 10%, Белгия – 10%, Великобритания – 10%, Виетнам – 15%, Грузия – 10%, Гърция – 10%, Египет – 10%, Индия – 15%, Индонезия – 15%, Иран – 7,5%, Италия – 10%, Йордания – 10%, Казахстан – 10%, Китай – 10%, Ливан – 5%, Малта – 30%, Монголия – 10%, Норвегия – 15%, ОАЕ – 5%, Полша – 10%, Русия – 15%, Северна Корея – 10%, Сингапур – 5%⁹, Сирия – 10%, Словакия – 10%, Тайланд – 10%, Узбекистан – 10%, Унгария – 10%, Финландия – 10%, Хърватска – 5%, Чехия – 10%, Швейцария – 10%, Швеция – 10%.

Нито една от посочените спогодби не предвижда изискване за минимум участие в капитала на дружеството като условие за прилагането на ставките.

б) Ставки на ДИ, когато получателят на дохода е юридическо лице¹⁰

Армения – 5%, Германия – 5%, Дания – 5%, Зимбабве – 10%, Ирландия – 5%, Испания – 5%, Канада – 10%, Кипър – 5%, Латвия – 5%, Люксембург – 5%, Македония – 5%, Мароко – 7%, Молдова – 5%, Португалия – 10%, Румъния – 10%, САЩ – 5%, Словения – 5%, Турция – 10%, Украйна – 5%, Франция – 5%, Холандия – 5%, Югославия – 5%, Южна Африка – 5%, Южна Корея – 5% и Япония – 10%.

Горните спогодби предвиждат минимално участие на получателя на дивидента в капитала на разпределящото дружеството.

- 10% – Германия, Канада;
- 15% – Мароко, Франция и Южна Корея;

⁹ Не се удържа ДИ върху доход от дивидент, изплатен от сингапурско юридическо лице на български получател.

¹⁰ Много от спогодбите предвиждат специфични изключения, напр. при гражданските дружества, тръстовете и др. или ограничения, които трябва да бъдат взети под внимание.

- 25% – Дания, Зимбабве, Ирландия, Испания, Кипър, Латвия, Люксембург, Македония, Молдова, Португалия¹¹, Румъния, Словения, Турция, Украйна, Холандия, Югославия, Южна Африка и Япония.

Спогодбата с Армения предвижда, че получателят трябва да притежава поне 100 000 долара в акции/дялове от капитала на дружеството, за да може да се приложи 5-процентната ставка.

в) Специфични случаи

Спогодбата с Израел предвижда 10% ДИ върху дохода от дивидент, когато плащането е или освободен, или облаган с по-ниска ставка от общата на корпоративния данък.

г) Ставки във всички останали случаи

Австрия – 5%, Армения – 10%, Германия – 15%, Дания – 15%, Естония – 5%, Зимбабве – 20%, Израел – м/у 7.5% и 12.5%, Ирландия – 10%, Испания – 15%, Канада – 15%, Кувейт – 5%, Латвия – 10%, Литва – 10%, Люксембург – 15%, Македония – 15%, Мароко – 10%, Молдова – 15%, Португалия – 15%, Румъния – 15%, САЩ – 10%, Словения – 10%, Турция – 15%, Украйна – 15%, Франция – 15%, Холандия – 15%, Югославия – 15%, Южна Африка – 15%, Южна Корея – 10% и Япония – 15%.

3. Изискване за действителен получател на дохода

Както беше обсъдено по-горе, прилагането на предвидените от съответната спогодба данъчни облекчения обикновено зависи от това дали получателят на този доход е неговият действителен притежател. Това изискване противодейства на евентуалните злоупотреби със спогодби чрез изкуственото поставяне на трето лице между плащанца на дивидента и лицето, което действително се ползва от транзакцията. Тази практика е позната като купуване на СИДДО (treaty shopping).

В международната практика се приема, че терминът „действителен получател” има единствено международно значение. България обаче има своя собствена дефиниция за действителен получател в сила от 01.01.2011 г.

Данъчно осигурителният процесуален кодекс (ДОПК) определя притежателят на дохода като лице, което:

- има право свободно да се разпорежда с дохода от дивидент;
- само решава как да използва получения доход и е независимо в това свое решение;
- понася всички или част от рисковете от дейността, от която е реализиран този доход; и
- не действа като дружество за насочване на дохода.

Долната таблица посочва кои български спогодби въвеждат изискване за действителен получател на дохода и кои – не.

¹¹ Плюс две години участие в капитал на дружеството.

Изискване за действителен получател на дохода	
С изискване	Без изискване
<p>Австрия, Азербайджан, Албания, Алжир, Армения, Бахрейн, Беларус, Белгия, Великобритания, Виетнам, Германия, Грузия, Гърция, Дания, Египет, Естония, Зимбабве, Израел, Индия, Индонезия, Йордания, Иран, Ирландия, Испания, Италия, Казахстан, Канада, Кипър, Китай, Кувейт, Латвия, Ливан, Литва, Люксембург, Македония, Малта, Мароко, Молдова, Монголия, Норвегия, ОАЕ, Португалия, Румъния, Русия, САЩ, Северна Корея, Сингапур, Сирия, Словакия, Словения, Тайланд, Турция, Узбекистан, Украйна, Унгария, Франция, Холандия, Хърватия, Чехия, Швейцария, Швеция, Южна Африка, Южна Корея, Япония</p>	<p>Катар, Полша, Финландия</p>

В резултат най-привлекателната дестинация от гледна точка на СИДДО както за физически, така и за юридически лица, която комбинира освобождаване при източника и липса на изискване за действителен получател на дохода, респ. е подходяща за дългосрочни инвестиции в българско дружество или обратно, е Катар.

Органите по приходите винаги изискват да бъде доказано, че получаващото дохода лице е действителният му получател. Според постоянната практика на Върховния административен съд обаче данъчните могат да изискват доказателства за наличието на това качество единствено когато изискването е предвидено в съответната спогодба. Когато инвеститорите планират инвестициите си, трябва да имат предвид потенциалната възможност приходните органи да изследват въпроса за избягване на данъчно облагане чрез използване на СИДДО (treaty-shopping).

V. Изводи

Данъчните спогодби могат значително да намалят и дори премахнат международното двойно данъчно облагане на доходите от дивиденди. В много случаи, особено ако получателят на дохода е установен извън ЕС, СИДДО може да се окаже единственият начин за противодействие на двойното данъчно облагане.

Със своите близо 70 спогодби и сравнително ниски ставки на преките данъци България е атрактивна дестинация за инвестиции независимо дали в ролята на държава на източника, или на местното лице.

**TAXATION OF DIVIDEND INCOME IN ACCORDANCE WITH THE
CONVENTIOS FOR THE AVOIDANCE OF DOUBLE TAXATION ENTERED INTO
BY BULGARIA**

Anelia Tatarova
Tax Attorney
Tatarova Law Firm

Key Words:

Dividend income
Withholding tax
Double tax treaty

Summary

The aim of this article is to provide practical guidance for investors who are interested in a long-term acquisition of shares of legal entities located in Bulgaria or Bulgarian investors looking for a long-term shares acquisitions abroad. The article summarizes the treatment of dividend income arranged in the double tax treaties executed by Bulgaria based on the following criteria: geographic location; taxation distribution between the resident state and the source state and the “beneficial owner” requirement.